

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Ewa Oknińska
Protokolant:	sekretarz sądowy Dominika Orzepowska

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2022 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **Syndyka E. Z., Syndyka L. Z.**

przeciwko R. Z. (1)

o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne

I uznaje za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości L. Z. umowę darowizny zawartą w dniu 27 kwietnia 2020 r., przed notariuszem J. C. w Kancelarii Notarialnej w G., Rep. A Nr (...) pomiędzy upadłym L. Z. a R. Z. (1), której przedmiotem były:

- własność nieruchomości, stanowiącej działki gruntu nr (...), położonej w miejscowości S., gmina W., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

- własność nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S., gmina W., dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

- udział wynoszący 3/5 części we współwłasności nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S. nr 4, gmina W., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

II. uznaje za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości L. Z. i masy upadłości E. Z. umowę darowizny zawartą w dniu 27 kwietnia 2020 r., przed notariuszem J. C. w Kancelarii Notarialnej w G., Rep. A Nr (...) pomiędzy upadłymi L. Z. i E. Z. a R. Z. (1), której przedmiotem były:

- własność nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S., gmina W., dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

- udział wynoszący 2/5 części we współwłasności nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S. nr 4, gmina W., dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

III. zasądza od pozwanego na rzecz powodów Syndyka upadłości E. Z. i Syndyka upadłości L. Z. kwotę 10.834 zł tytułem kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty,

IV. nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Olsztynie kwotę 30.000 zł tytułem kosztów sądowych.

sędzia Ewa Oknińska

Sygn. akt I C 1099/21

Uzasadnienie pkt I, II i IV wyroku

Powodowie Syndyk E. Z. i Syndyk L. Z. w pozwie przeciwko R. Z. (1) wnieśli o:

1) uznanie za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości L. Z. umowy darowizny zawartej w dniu 27 kwietnia 2020 r., przed notariuszem J. C. w Kancelarii Notarialnej w G., Rep. A Nr(...) pomiędzy upadłym L. Z. a R. Z. (1), której przedmiotem były:

- własność nieruchomości, stanowiącej działki gruntu nr (...), położonej w miejscowości S., gmina W., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

- własność nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S., gmina W., dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

- udział wynoszący 3/5 części we współwłasności nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S. nr 4, gmina W., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

2) uznanie za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości L. Z. i masy upadłości E. Z. umowę darowizny zawartą w dniu 27 kwietnia 2020 r., przed notariuszem J. C. w Kancelarii Notarialnej w G., Rep. A Nr (...) pomiędzy upadłymi L. Z. i E. Z. a R. Z. (1), której przedmiotem były:

- własność nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S., gmina W., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

- udział wynoszący 2/5 części we współwłasności nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S. nr 4, gmina W., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

3) zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że w dniu 27 kwietnia 2020 r. L. Z. i E. Z. zawarli z pozwanym umowę darowizny, przenosząc własność nieruchomości. Wnioskami z dnia 16 lipca 2021 r. L. Z. i E. Z. wnieśli o ogłoszenie upadłości. Sąd Rejonowy w Olsztynie w dniu 18 sierpnia 2021 r. ogłosił upadłość dłużników jako osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. W czasie zawierania umów darowizn L. Z. posiadał wymagalne zobowiązania pieniężne wobec przynajmniej 18 wierzycieli, natomiast E. Z. posiadała wymagalne zobowiązania pieniężne wobec przynajmniej 11 wierzycieli. Zgodnie z oświadczeniami zawartymi we wnioskach o ogłoszenie upadłości, a także dokumentami dołączonymi do wniosków wysokość zadłużenia L. Z. wynosi 2.237.103,18 zł, a E. Z. 1.685.205,98 zł. Pozwany w wyniku dokonanych na jego rzecz darowizn uzyskał korzyść majątkową, którą strony umowy określiły na łączną kwotę 600.000 zł, w tym wartość przysporzenia od L. Z. wynosi 400.000 zł, a od E. Z. 200.000 zł. Powodowie podali, że nieruchomości są obciążone hipotekami, jednakże łączna wysokość niespłaconych wierzytelności w stosunku do ustanowionych obciążeń na nieruchomościach jest nieznacząca.

Dodatkowo powodowie wskazali, że w dniu 28 kwietnia 2020 r. upadli zawarli umowę darowizny z drugim synem R. Z. (2) o wartości przysporzenia na łączną kwotę 920.000 zł. Dokonując spornych czynności prawnych upadli pozbyli się wszystkich istotnych składników majątku. Wobec powyższych czynności, upadli stali się niewypłacalni. Z uwagi na nieodpłatny charakter darowizny, przesłanka świadomości osoby trzeciej o działaniu dłużnika ze świadomością

pokrzywdzenia wierzyciela, zgodnie z art. 528 k.c. nie jest wymagana (pозew, pismo z dnia 14 lutego 2022 r. – k. 234-236).

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu wskazał, że podstawową przesłanką zastosowania skargi pauliańskiej jest istnienie po stronie wierzyciela zaskarżalnej, a zatem wymagalnej wierzytelności pieniężnej wobec osoby, która dokonała czynności prawnej. Syndyk nie wskazał konkretnych wierzycieli, których miałyby pokrzywdzić czynność prawna. Istotnym także jest ustalenie czy w przypadku niedokonania czynności wierzyciel faktycznie zostałby zaspokojony. Pozwany podniósł, że upadli prowadzili wspólnie gospodarstwo rolne. Gospodarstwo przestało być rentowne, a wpływ na to miały warunki atmosferyczne. Ponadto pogorszył się stan zdrowia L. Z., co doprowadziło do niemożności prowadzenia przez niego gospodarstwa rolnego. Dla zachowania ciągłości rodzinnego gospodarstwa rolnego rodzice postanowili przenieść jego własność na rzecz swoich synów. Pozwany oraz jego brat byli przygotowani do tego od dzieciństwa, nieustannie pomagając w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, ponadto ukończyli technikum rolnicze. Wobec powyższego upadli wraz z pozwanym podjęli decyzję o ustanowieniu dożywocia, które gwarantowałyby ciągłość prowadzenia gospodarstwa rolnego, a upadłym możliwość mieszkania i utrzymania do końca życia. Była więc to umowa dwustronnie zobowiązująca. Ze względu na nieznaną przepisy prawa doszło do zawarcia umowy darowizny. Na kształt wykreowanego stosunku prawnego świadczy par. 5 umowy darowizny, stanowiący o obowiązku zapewnienia rodzicom nieopłatnego dożywotniego prawa do korzystania z części darowanej nieruchomości. Skierowanie zaś niniejszej sprawy godzi w jedną podstawowych zasad konstytucyjnych i stanowi naruszenie art. 5 k.c. Pozwany podniósł również, że nieruchomości są obciążone hipotekami w znacznej wysokości, tj. hipoteką łączną umowną w kwocie 240.000 zł, hipoteką umowną kaucyjną w kwocie 160.000 zł oraz hipoteką umowną kaucyjną w kwocie 132.000 zł. Powyższe stanowi kwotę niewiele niższą niż wartość nieruchomości, bądź równą. Zatem aby oszacować faktyczną wartość nieruchomości należy powołać w niniejszej sprawie biegłego.

Pozwany podniósł, że brak jest związku przyczynowego między zaskarżoną czynnością dłużników, a ich niewypłacalnością, gdyż stan majątku upadłych w dniu zawarcia umowy z pozwanym nie pozwalał na zaspokojenie wierzycieli.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 27 kwietnia 2020 r. na podstawie umowy zawartej w dniu 27 kwietnia 2020 r., przed notariuszem J. C. w Kancelarii Notarialnej w G., Rep. A (...)

1) L. Z. darował R. Z. (1):

- własność nieruchomości, stanowiącej działki gruntu nr (...), położonej w miejscowości S., gmina W., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

- własność nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S., gmina W., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

- udział wynoszący 3/5 części we współwłasności nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S. nr 4, gmina W., dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

2) L. Z. i E. Z. darowali R. Z. (1): - własność nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S., gmina W., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

- udział wynoszący 2/5 części we współwłasności nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S. nr 4, gmina W., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...).

W akcie notarialnym R. Z. (1) określił wartość darowizny na kwotę 600.000 zł, w tym wartość przysporzenia od L. Z. na 400.000 zł, a od E. Z. 200.000 zł. Ponadto pozwany ustanowił na nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...)

o powierzchni 0,4846 ha, położonej S. nr 4 nieodpłatnie na rzecz swoich rodziców dożywotnią służebność osobistą, polegającą na prawie korzystania z całego budynku mieszkalnego (par. 5 aktu notarialnego).

Nieruchomość, objęta księgą wieczystą Kw Nr (...) obciążona jest:

- hipoteką umowną zwykłą w wysokości 100.000 zł oraz hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 32.000 zł na rzecz (...) Banku Spółdzielczego Oddział w W. z tytułu umowy kredytu z dnia 17.09.2007 r. (w dziale IV księgi wieczystej termin zapłaty wpisano 31.08.2022 r.),

- hipoteką umowną łączną zwykłą w wysokości 240.000 zł i hipoteką umowną łączną kaucyjną do kwoty 160.000 zł na rzecz (...) Banku Spółdzielczego Oddział w W. z tytułu umowy kredytu z dnia 30.12.2008 r. (w dziale IV księgi wieczystej termin zapłaty wpisano 15.12.2023 r.). Księgi współobciążone hipotekami: (...), OL 1G/ (...), (...), (...), (...), (...).

(dowód: akt notarialny z dnia 27.04.2020 r., Rep. A Nr (...) – k. 13-15, odpisy ksiąg wieczystych – k. 16-32)

Ponadto L. Z. i E. Z. w dniu 27 kwietnia 2020 r. darowali na rzecz syna R. Z. (2) nieruchomości, objęte księgami wieczystymi Nr (...), Ponadto darowali synowi bydło.

W dniu 13 maja 2020 r. E. Z. zawarła umowę darowizny z K. Z., na podstawie której upadła darowała córce nieruchomość, którą otrzymała od rodziców.

(dowód: akt notarialny z dnia 27 kwietnia 2020 r., Rep. A Nr 2503/2020 – k. 171-174, odpisy z ksiąg wieczystych – k. 175- 187, zeznania świadków E. Z. – k. 261 v. – 262, K. Z. – k. 262)

Wnioskami z dnia 16 lipca 2021 r. L. Z. i E. Z. wnieśli o ogłoszenie upadłości. W spisie wierzycieli E. Z. wymieniła 18 wierzycieli, w tym wskazała na wymagalne zobowiązania pieniężne w czasie umowy darowizn wobec 11 wierzycieli. Ponadto podała, że wierzycielność (...) Banku Spółdzielczego wynosi 45.403 zł, termin zapłaty do 19.08.2021 r. oraz, że należności wobec banku regulowane są na bieżąco. W spisie wierzycieli L. Z. wymienił 27 wierzycieli, w tym wskazał na wymagalne zobowiązania pieniężne w czasie umowy darowizn wobec 18 wierzycieli. Ponadto podał, że wierzycielność (...) Banku Spółdzielczego wynosi 45.403 zł, termin zapłaty do 19.08.2021 r. oraz, że należności wobec banku regulowane są na bieżąco.

Sąd Rejonowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 18 sierpnia 2021 r. ogłosił upadłość dłużników jako osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Sąd wyznaczył syndyka upadłości R. M..

(dowód: wniosek o ogłoszenie upadłości E. Z. – k. 34-40, wniosek o ogłoszenie upadłości L. Z. – k. 41 - 53, postanowienie SR w Olsztynie V GU „of” 231/21 z dnia 18 sierpnia 2021 r. – k. 55-55 v.)

Upadli w piśmie z dnia 2 września 2021 r. wskazali, że poza udziałem wynoszącym 1/2 części w prawie własności samochodu osobowego marki F., rok produkcji 2001 i rzeczami użytku codziennego nie posiadają majątku. W dniu 08 września 2021 r. dokonano demontażu pojazdu i wypłacono współwłaścicielom łącznie kwotę 700 zł

(dowód: pismo – k. 189, zaświadczenie o demontażu pojazdu – k. 193, dowód wypłaty – k. 194)

L. Z. i E. Z. pismem z dnia 5 października 2021 r. przesłali syndykowi dokumentację z akt sprawy oraz oświadczenia, w których L. Z. uznał dochodzone przez wierzycieli wierzycielności w sprawach o sygn. akt: I C 136/21, I C 252/21, I C 343/21, I C 442/21, I C 448/21, I C 470/21, C 636/21, a E. Z. uznała dochodzone przez wierzycieli wierzycielności w sprawach o sygn. akt: I C 254/21, I C 300/21, I C 316/21.

(dowód: oświadczenia – k. 168-169, kserokopie pozwów – k 150, 152, 154, 156, 160, 162, 164, pismo z dni 05.10.2021 r. – k. 167),

W postępowaniu upadłościowym sporządzono listy wierzytelności:

- suma uznanych wierzytelności umieszczonych na liście wierzytelności w stosunku do upadłej E. Z. wyniosła 277.918,95 zł,

- suma uznanych wierzytelności umieszczonych na liście wierzytelności w stosunku do upadłego L. Z. wyniosła 1.667.891,78 zł,

(dowód: listy wierzytelności – k. 251-252)

Pozwany i jego brat regularnie płacą raty z tytułu kredytów, których spłata została zabezpieczona hipotekami na nieruchomościach, które darowali im rodzice.

Obecnie E. Z. i L. Z. nie posiadają żadnego majątku. L. Z. w 2021 r. przeszedł operację i od 11 listopada 2021 r. przebywa na zwolnieniu lekarskim. Otrzymuje zasiłek chorobowy w kwocie 600 zł miesięcznie.

(dowód: zeznania świadków E. Z. – k. 261 v. – 262, K. Z. – k. 262, L. Z. – k. 262-262 v., zeznania świadka R. Z. (2) – k. 262 v. – 263, zeznania pozwanego – k. 263)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle ustalonych okoliczności faktycznych sprawy, powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd oparł na przedłożonych w sprawie dokumentach, których wiarygodność nie została skutecznie podważona przez strony. Sąd uwzględnił zeznania pozwanego i świadków w zakresie, w którym znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym.

W niniejszej sprawie z uwagi na ogłoszenie upadłości L. Z. i E. Z., zastosowanie znajduje przepis art. 132 § 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1228 z późn. zm.). Przepis ten reguluje wpływ ogłoszenia upadłości na postępowania cywilne, których przedmiotem jest skarga pauliańska w rozumieniu art. 527 k.c. Po ogłoszeniu upadłości wyłącznie legitymowanym do wniesienia powództwa tego rodzaju jest syndyk. W niniejszym postępowaniu nie ma potrzeby określenia wierzytelności, której ochronie ma ono służyć, gdyż syndyk wytacza powództwo w interesie wszystkich wierzycieli. W postępowaniu upadłościowym suma uznanych wierzytelności umieszczonych na liście wierzytelności w stosunku do upadłej E. Z. wyniosła 277.918,95 zł, suma uznanych wierzytelności umieszczonych na liście wierzytelności w stosunku do upadłego L. Z. wyniosła 1.667.891,78 zł,

Niewątpliwie wierzytelności należne od upadłych istniały już w chwili dokonania darowizn. W spisie wierzytelności E. Z. wskazała na wymagalne zobowiązania pieniężne wobec 11 wierzycieli. W spisie wierzytelności L. Z. wymienił wymagalne zobowiązania pieniężne w czasie umowy wobec 18 wierzycieli. Powyższe zostało potwierdzone zeznaniami świadka E. Z. i L. Z.. Z ich zeznań wynika, że w chwili dokonania darowizn posiadali zobowiązania, które nie były spłacane. Wskazali, że jedynie regulowane były zobowiązania, których spłata zabezpieczona była hipotekami ustanowionymi na gospodarstwie rolnym.

Istota niniejszego postępowania sprowadzała się do dokonania oceny, czy zachodziły przesłanki do uznania za bezskuteczne czynności prawnej w postaci darowizn na rzecz pozwanego, jako noszącej cechy czynności fraudacyjnej (art. 527 k.c.)

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Stosownie do § 2 omawianego artykułu, czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Nadto, jeżeli skutek czynności prawnej

dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527 § 3 k.c.).

W tych warunkach należało w pierwszej kolejności ocenić, czy skutek czynności prawnej, dokonanej przez dłużników:

- pozwany jako osoba bliska uzyskał korzyść majątkową;
- czy czynność prawna dłużników została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli,
- czy dłużnicy działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Rozstrzygając o żądaniu pozwu, należy pamiętać o regulacji zawartej w art. 528 k.c. Zgodnie z przywołanym przepisem, jeżeli skutek czynności dokonanej przez dłużnika, osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Powyższy przepis uwalnia powodów od obowiązku wykazania istnienia po stronie osoby trzeciej wiedzy odnośnie działania przez dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia. Zaś udowodnienie przez osobę trzecią, że nie wiedziała i mimo zachowanie najwyższej staranności – nie mogła się dowiedzieć o działaniu z pokrzywdzeniem wierzyciela – nie rodzi zwolnienia jej z odpowiedzialności wobec wierzyciela. Wiedza osoby trzeciej jest w tym wypadku całkowicie obojętna i pozostaje poza zakresem badania przez sąd przy rozpoznawaniu sprawy wszczętej na skutek skargi pauliańskiej w zakresie czynności nieodpłatnych. O odpłatności czynności obejmującej nabycie nieruchomości, objętej księgą wieczystą Kw Nr (...) nie świadczą postanowienia zawarte w par. 5 aktu notarialnego. Zgodnie z wyrokiem SN z dnia 29 maja 2013 r., I CSK 543/12 czynność prawna, obejmująca przeniesienie własności nieruchomości z równoczesnym obciążeniem jej służebnością osobistą (na rzecz zbywającego, dłużnika) ma charakter czynności nieodpłatnej w rozumieniu art. 528 k.c.

W przedmiotowej sprawie wierzyciele utracili możliwość zaspokojenia się z majątku upadłych, albowiem upadli wyzbyli się w zasadzie całego swojego majątku. Jak wynika z ich zeznań gospodarstwo rolne darowali na rzecz synów. Ponadto E. Z. w maju 2020 r. darowała córce nieruchomość, którą nabyła od swoich rodziców. Zatem dłużnicy pogłębili swoją niewypłacalność wskutek dokonania skarżonych czynności. Ogłoszono upadłość dłużników, zatem stan niewypłacalności dłużników został wykazany w sposób nie budzący wątpliwości. Ponadto z zeznań świadków wynika, że stan majątku upadłych z daty orzekania nie pozwala na zaspokojenie wierzycieli.

Zgodnie z przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, pokrzywdzenie wierzycieli należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia, oraz że wiążąca się z pokrzywdzeniem wierzycieli niewypłacalność dłużnika musi istnieć zarówno w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską, jak i w chwili orzekania przez sąd o zawartym w niej żądaniu uznania czynności prawnej za bezskuteczną (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 280/00, nie publ., z dnia 23 lipca 2003 r., II CKN 299/01, nie publ. lub z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 367/03, nie publ.).

Niewątpliwie dłużnicy działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, albowiem wyzbywając się majątku, takie pokrzywdzenie przewidywali. Świadomość pokrzywdzenia nie musi dotyczyć konkretnego wierzyciela, wystarczy świadomość pokrzywdzenia któregośkolwiek z wierzycieli. Dłużnicy zawierając umowy darowizny z dnia 27 kwietnia 2020 r. posiadali wiedzę, że istnieją zobowiązania i że nie są one regulowane.

Dodatkowo w art. 529 k.c. ustanowiono domniemanie, że jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, że działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny. Strona pozwana nie obaliła powyższego domniemania.

Powoływanie się przez pozwanego na pogorszenie zdrowia dłużnika i chęć uporządkowania spraw majątkowych nie eliminuje, ani nie ogranicza uprawnień wierzycieli do zaspokojenia swych roszczeń. Dłużnicy wiedzieli o istnieniu wierzytelności i mieli świadomość, że dokonane czynności prawne spowodują dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia się. Okoliczności te czynią uprawnionym wniosek, że darowizny nieruchomości zostały zdziałane z pokrzywdzeniem wierzycieli.

W kontekście powyższego wskazać należy, że w wyniku dokonania w nieodpłatnych czynności prawnych dłużnicy wyzbyli się majątku. W takiej zaś sytuacji zachodziły słuszne podstawy by uznać, że działanie dłużników nastawione było na pomniejszenie ich majątku w celu uczynienia niemożliwym zaspokojenie wierzyciela, albo ograniczenia takiej możliwości.

Zdaniem Sądu nie ulega wątpliwości, że pozwany w wyniku wykonania wskazanej umowy uzyskał korzyść majątkową, uzyskał on bowiem nieruchomości, pod tytułem darmym.

W niniejszej sprawie pozwany podniósł, że zaskarżona czynność nie może być uznana za krzywdzącą wierzycieli, albowiem nieruchomości obciążone są hipotekami zabezpieczającymi wierzytelności z tytułu kredytów.

Niewątpliwie pokrzywdzenie musi prowadzić do niemożności zaspokojenia się wierzyciela wyłącznie na skutek wyzbycia się majątku na rzecz osoby trzeciej. Przesłanka ta nie zachodzi, gdy do zaspokojenia wierzycieli, nie doszłoby z uwagi na zakres obciążenia nieruchomości hipotekami o wartości przewyższającej wartość nieruchomości oraz przewidzianą w art. 1025 k.p.c. kolejność zaspokajania wierzycieli (por. wyrok SNz z dnia 26 marca 2015 r., V CSK 320/14)

Niewątpliwie nieruchomość, objęta księgą wieczystą Kw Nr (...) obciążona jest hipoteką umowną zwykłą w wysokości 100.000 zł oraz hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 32.000 zł na rzecz (...) Banku Spółdzielczego Oddział w W. z tytułu umowy kredytu z dnia 17.09.2007 r. Jak wynika z wpisów w księdze wieczystej termin spłaty kredytu przypada na dzień 31.08.2022 r. Z zeznań pozwanego wynika, że na dzień 18 maja 2022 r. do spłaty z tytułu kredytu pozostało kilka rat po 1.500 zł każda rata (w ocenie sądu na dzień orzekania pozostały do spłaty 3 raty –czyli łącznie 4.500 zł).

Ponadto darowane nieruchomości obciążone są hipoteką umowną łączną zwykłą w wysokości 240.000 zł i hipoteką umowną łączną kaucyjną do kwoty 160.000 zł na rzecz (...) Banku Spółdzielczego Oddział w W. z tytułu umowy kredytu z dnia 30.12.2008 r. Ponadto współobciążone powyższymi hipotekami są nieruchomości, objęte księgami wieczystymi OL 1G/ (...), (...), (...), których właścicielem jest brat pozwanego. Termin spłaty kredytu przypada na dzień 15.12.2023 r. Kredyt jest regularnie spłacany przez brata pozwanego, rata wynosi 1.500 zł miesięcznie. Zatem na dzień orzekania pozostało do spłaty 19 rat po 1.500 zł (czyli łącznie około 30.000 zł).

Niewątpliwie jest zatem, że wartość rynkowa nieruchomości jest wyższa niż wysokość obciążenia. W akcie notarialnym pozwany wskazał wartość nieruchomości na 600.000 zł. Świadek L. Z. podał, że cena 1 ha gruntu oscyluje w granicach 20.000 zł, a pozwany w wyniku skarżonych czynności został właścicielem nieruchomości o powierzchni ok. 27 ha. Zatem nie ulega wątpliwości, że istnieje możliwość zaspokojenia roszczeń wierzycieli z powyższych nieruchomości.

Sąd uznał za zbędne przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa i szacowania wartości nieruchomości, w związku z czym na podstawie art. 235² §1 pkt. 2 k.p.c. postanowił je pominąć. Okoliczności na które miałyby być dopuszczone dowody nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać bowiem na dzień zaskarżenia czynności jak i na dzień orzekania, biorąc pod uwagę rzeczywistą sumę zobowiązań, a nie kwoty hipoteki wpisane w księgach wieczystych.

Nie są trafne zarzuty pozwanego dotyczące sprzeczności roszczenia powodów z zasadami współzycia społecznego. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie nie zachodzą wyjątkowe okoliczności, które usprawiedliwiałyby zastosowanie konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd na podstawie powołanych przepisów uznał za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości L. Z. umowę darowizny zawartą w dniu 27 kwietnia 2020 r., przed notariuszem J. C. w Kancelarii Notarialnej w G., Rep. A Nr(...), pomiędzy upadłym L. Z. a R. Z. (1), której przedmiotem były:

- własność nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S., gmina W., dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

- własność nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S., gmina W., dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

- udział wynoszący 3/5 części we współwłasności nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S. nr 4, gmina W., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...) (pkt I wyroku).

Ponadto Sąd uznał za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości L. Z. i masy upadłości E. Z. umowę darowizny zawartą w dniu 27 kwietnia 2020 r., przed notariuszem J. C. w Kancelarii Notarialnej w G., Rep. A Nr 2495/2020, pomiędzy upadłymi L. Z. i E. Z. a R. Z. (1), której przedmiotem były:

- własność nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S., gmina W., dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),

- udział wynoszący 2/5 części we współwłasności nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości S. nr 4, gmina W., dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...) (pkt II wyroku).

O kosztach sądowych Sąd orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych ustawy w zw. z art. 98 k.p.c. Koszty sądowe obejmują opłatę sądową od pozwu, od obowiązku uiszczenia której powód był zwolniony i wynoszą 30.000 zł. Pozwany przegrał proces i dlatego zobowiązany jest uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie powyższe koszty sądowe (pkt IV wyroku).

sędzia Ewa Oknińska